

Jongeren en alcohol

Suzanne Hautvast*

Verslaving verwoord

Boeken waarin jongeren drugs gebruiken, zijn niet moeilijk te vinden. Drankmisbruik is nog altijd een probleem van volwassenen. Het is langer zoeken naar boeken waarin jongeren te veel drinken. De jeugdliteratuur heeft zich niet aangepast aan het tempo waarin jonge mensen meer zijn gaan drinken. Informatieve boeken over alcohol(gebruik) zijn er volop. Opvallend is dat deze boeken veelal oorspronkelijk Engelstalig zijn; hetzelfde geldt voor de literatuur. In deze bijdrage een bespreking van jeugdboeken (zowel literatuur als non-fictie) waarin het thema alcohol een rol speelt, die in de afgelopen jaren verschenen en verkrijgbaar zijn via bibliotheek of boekhandel.

**Klaas Bond (2001). *Gevoelige snaren*.
Houten: Van Holkema & Warendorf.
ISBN 978 90 2699 344 2.**

Gevoelige snaren van Klaas Bond is het verhaal over een zeventienjarige jongen die wordt geconfronteerd met het alcoholgebruik van zijn vader. Het is een

helder en zeer toegankelijk boek, waarin al vrij snel duidelijk wordt dat het drankprobleem van de werkloze vader niet alleen diens probleem is, maar dat het langzaam maar zeker ook het probleem van het hele gezin wordt. Vader houdt het contact met vrouw en kinderen af en slaat zijn vrouw, die daardoor besluit het huis tijdelijk te verlaten met haar twee jongste kinderen.

Het oudste kind, tevens de hoofdpersoon, hoopt contact met zijn vader te kunnen houden. Zijn schoolprestaties hebben te lijden onder de situatie thuis. Maar zoals gebruikelijk in de jeugdliteratuur gloort er hoop. Op school treft hij leraren die begripvol reageren en hem door zijn eindexamen heen helpen. Belangrijker nog is de wens van de jongen om van gitaarspelen zijn beroep te maken. Dat dit gaat lukken, is op ongeveer de eerste pagina al duidelijk. Hij blijkt talentvol genoeg, treft een goede leraar en wint een belangrijke wedstrijd. En het meisje waar hij al enkele jaren verliefd op is, wordt uiteindelijk - uiteraard - zijn vriendinnetje. Eind goed al goed. Keurig, maar met de zinnige boodschap dat je je eigen pad moet kie-

* Drs. S. Hautvast is beleidsmedewerker bij Centrum Maliebaan te Utrecht. E-mail: shautvast@centrummaliebaan.nl.

zen en je niet moet onderdompelen in een probleem waar je niet veel aan kan doen.

Linda Holeman (2004). *Vogels in mijn kop*. Amsterdam: Afijn. ISBN 978 90 5933 032 0.

Grilliger en minder voorspelbaar, en daardoor interessanter (wellicht alleen voor volwassenen?), is *Vogels in mijn kop* van Linda Holeman. De zestienjarige Mercy woont met haar depressieve moeder en een tante, die vrijwel voortdurend onder invloed van alcohol is, in een veel te klein huis waar niks op orde lijkt. Een vader is niet in beeld en de vriend van tante is voor werk in het buitenland; daar mag hij wat Mercy betreft voorgoed blijven, omdat hij seksuele toespelingen maakte waar zij allerm minst van gediend was, maar waar zij niet over durfde te praten met moeder of tante. Het is Mercy die voor haar moeder en tante zorgt, in plaats van andersom. Ze werkt in een bloemenwinkel om het lage gezinsinkomen aan te vullen, en koopt gezond voedsel met wat ze verdient. Een echt probleemboek dus. Toch stevent Mercy niet op de afgrond af. Haar talent is dat ze erin slaagt zich door haar moeilijke leven heen te slaan. Ze houdt koers tussen de dolende volwassenen die haar omringen. Ze wijst haar moeder en tante op hun verantwoordelijkheden, sluit vriendschap met een klasgenootje, laat zich niet gek maken door de populaire meisjes van school en aanvaardt hulp van haar werkgever. Het boek heeft een minder duidelijk happy end, maar laat wel zien hoe veerkrachtig jonge mensen kunnen zijn.

Melvin Burgess (2002). *Foxy. Mijn leven als teef*. Haarlem: Gottmer. ISBN 90 2573 511 8.

Foxy. Mijn leven als teef van Melvin Burgess, die meer schreef over jongeren en drugsgebruik, is een opmerkelijk boek. De zeventienjarige Sandra verandert in een hond nadat ze een zwerver een blikje bier uit de handen heeft geslagen. Die zwerver heeft meer mensen uit zijn omgeving die hem dwars zaten in een hond veranderd. In eerste instantie probeert Sandra uit alle macht weer mens te worden, door vriendschap te sluiten met de zwerver. Maar langzamerhand ontdekt ze de voordelen van het hond-zijn. Ze kan namelijk doen wat ze wil; de hele dag rondhangen en met reuen doen waar ze zin in heeft. Ze kan het leven leiden dat ze als tiener niet mocht leiden van haar ouders.

Of jonge lezers gevoelig zijn voor de symboliek is nog maar de vraag, maar je zou de gedaanteverwisseling van Sandra gemakkelijk kunnen opvatten als de keuze voor vrijheid waar alcohol- en drugsgebruik jarenlang mee geassocieerd werd. Deze opvatting wordt de laatste tijd regelmatig tegengesproken, bijvoorbeeld door ex-gebruikers als Keith Bakker en Erik Stofferis, die vinden dat de samenleving in het algemeen en de verslavingszorg in het bijzonder veel te laconiek reageren op middelengebruik (meer hierover in een volgende bijdrage aan deze rubriek).

Hoewel het boek van Burgess alweer enige tijd geleden verscheen (2002), gaat het tegen de huidige tijdsgeest in en zeker tegen de manier waarop in de jeugdliteratuur over jongeren en gebruik

wordt geschreven. Zelden komen ook de positieve effecten van het gebruik aan bod. Boeken voor jongeren zijn doorgaans waarschuwend: begin er niet aan, het is alleen maar ellende. Burgess laat de hoofdpersoon aan het einde van het boek heel duidelijk kiezen voor het losbandige leven. Aan de ene kant staat de moeder van het meisje die haar smeekt te blijven, buiten staan de bevriende honden die haar proberen over te halen om met hen mee te gaan.

Tomas van Reybrouck & Filip van Hende (2008). *Mijn kind en drugs. Antwoorden voor ouders*. Antwerpen: Houtekiet. ISBN 978 90 5240 988 7, € 19,95.

Voor jongeren die niet via de literatuur kennis willen nemen over alcoholgebruik, zijn er voldoende boeken beschikbaar waarin wordt uitgelegd wat alcohol is, hoe het werkt en wat de risico's zijn. Onlangs verscheen *Mijn kind en drugs. Antwoorden voor ouders*, van de Vlamingen Tomas van Reybrouck (klinisch psycholoog en psychotherapeut) en Filip van Hende (advocaat). De auteurs willen met dit boek ouders met opgroeiende kinderen een houvast bieden, in de overvloed aan informatie over middelengebruik die de laatste jaren over hen wordt uitgestort. Vragen die ouders aan Van Reybrouck stelden, vormen het uitgangs-

punt. Er wordt niet alleen antwoord gegeven op vragen; uitleg over in de verslavingszorg gehanteerde modellen en werkwijzen zorgen voor verdieping. Een interessante invalshoek, waardoor het boek voor veel ouders herkenbaar en leerzaam zal zijn.

Het boek is opgebouwd uit vier delen. Aan de hand van casuïstiek behandelt het eerste deel hoe ouders met het drugsgebruik van kinderen omgaan, hoe ze zelf overeind blijven en hoe ze met hun omgeving moeten omgaan. In het tweede deel wordt de situatie van ouders besproken als het kind verslaafd is. Het derde deel gaat in op vragen van ouders met heel jonge kinderen en heeft een meer preventieve invalshoek. Het zijn vragen over hoe problemen te voorkomen en hoe je gebruik herkent. Het laatste deel gaat over de juridische aspecten van drugsgebruik, voor als communicatie niet meer mogelijk is of voor ouders die willen weten wat wettelijk wel en niet is toegestaan en welke maatregelen genomen kunnen worden als kinderen misdrijven plegen.

Mijn kind en drugs is niet alleen interessant voor ouders die graag nadenken over opvoeding, maar ook voor preventiewerkers en andere hulpverleners die met ouders in aanraking komen en benieuwd zijn naar wat er bij ouders leeft.